

Lek og læring – et helhetlig læringsperspektiv i barnehagene i Os

---

Tone Fjeldstad

Barnehagenes samfunnsmandat

Barnehagen er en viktig arena for læring. Den skal legge grunnlaget for livslang læring og barns aktiv deltakelse i et demokratisk samfunn. Nasjonal og internasjonal forskning viser at et godt pedagogisk tilbud i førskolealder har positive effekter for senere læring for alle barn, uavhengig av sosial bakgrunn. Barnehagene har en helhetlig tilnærming til læring, og omsorg og vår kunnskap og vårt syn på barn og læring reflekteres i vår praksis. Vi ivaretar leken basert på kunnskap om lekens egenverdi for barna, og for lekens betydning for læring.

Lekens betydning for læring

Barnehagenes rammeplan er tydelig på lekens betydning for dannelse og læring. Lek er viktig for barns utvikling på alle plan og barn lærer og leker hele tiden. Lek er barns naturlige væremåte og tid til fri uorganisert lek og aktivitet er viktig for både kreativitet og problemløsning. Det å få delta i lek og få venner, er grunnlaget for barns trivsel og meningskaping i barnehagen. Barn sosialiseres gjennom leken og utvikler en sammensatt kompetanse. Barna utforsker, prøver ut og tilegner seg kunnskap om seg selv og om omgivelsene. De bearbeider erfaringer og oppnår en ny forståelse.

Læring og relasjoner

Læring foregår i det daglige samspeilet med andre mennesker og med miljøet, nært sammenvevd med lek, omsorg og danning. Barnehagen skal ha to fokus samtidig: det kognitive – hvordan barn tenker. Det sosiale – hvordan barnet lærer i samhandling med andre. Vennskap og tilrettelegging for gode relasjoner i barnehagen er forutsetning for god læring og opplevelse av glede og mestring. Vi skal stimulere barns indre driv til læring, da lærer de mest og best. Barn trenger også ytre motivasjon, basert på gode relasjoner mellom de voksne og barna. Barna skal føle støtte og tilhørighet og få mulighet til å prøve ut en begynnende innsikt og forståelse i en lite risikofyllt sammenheng. Sammen kan barn og voksne tenke og skape refleksjon.

Læring og barns selvoppfatning

Tidlige opplevelser og erfaringer påvirker barns selvoppfatning, og barns selvbilde påvirker læreprosessen. I møte med det nye, kan barn være både nysgjerrige og entusiastiske eller reserverte og utrygge. Barn kan ha full tiltro til egne evner og muligheter, og barn kan være selvkritiske og redde for å mislykkes. Personalets handlinger og holdninger i møte med barns læringserfaringer er avgjørende, og vi skal vektlegge en anerkjennende væremåte i forhold til barns læring. Personalet i barnehagen skal ha et aktivt forhold til barns læringsprosesser. Noen barn oppsøker stadig læringssituasjoner selv. De utforsker og eksperimenterer, søker nye utfordringer og spør når det er noe de lurer på. De kommuniserer aktivt sin nysgjerrighet og sitt vitebegjær. Andre barn oppsøker sjeldnere nye situasjoner og kommuniserer i mindre grad sine interesser. Personalet må dele av sin kunnskap, utvise engasjement og oppfinnsomhet for å vekke interesse hos disse barna. Ved å ta utgangspunkt i barns interesser, kan personalet sammen med barn undersøke, stille spørsmål og sammen finne svar. Formidling av aktuell og relevant kunnskap legger grunnlaget for nye spørsmål og søken etter viten. Vi skal bruke metoder som styrker barns selvoppfatning; "Vi ser deg og vi liker det vi ser". Barn trenger å bli sett og få anerkjennelse når de prøver seg på det de egentlig ikke våger, når de funderer og

filosoferer, når de kommer med en ide, når de tar ansvar, når de selv prøver å finne ut av noe og når de prøver å svare på spørsmål de ikke vet svaret på. Vi ønsker at barn skal lære å kjenne seg selv som en som mestrer, med en indre overbevisning om at de er kompetente til å greie utfordringer de møter. ”Jeg kan mye og det jeg ikke kan - kan jeg lære”. Vi skal styrke deres selvfølelse og tro på egen kompetanse.

Formell og uformell læring

Barnehagens prosess- og resultat kvalitet er avhengig av de valg barnehagepersonalet gjør i det daglige. Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som skal planlegges, dokumenteres og vurderes. Politikere og forskere stiller jevnlig spørsmål ved om 5-åringene lærer nok i barnehagen og om de blir godt nok rustet for skolen. Barnehagelærere vet at fag og innhold i barnehagen er viktig for kvaliteten, men at måten det læres på og måten de voksne involverer seg på, er enda viktigere. Barnehagen skal styrke barns læring i både formelle og uformelle læringssituasjoner. Vi skal integrere fag i leken, i daglige naturlige situasjoner og i strukturerte aktiviteter. De formelle situasjonene er planlagt og ledet av personalet. Uformelle læringssituasjoner er nærmere knyttet til hverdagsaktiviteter, lek, oppdragelse og annen samhandling. Begge har en pedagogisk hensikt og barnehagens syv fagområder knyttes til både formelle og uformelle læringssituasjoner. Barna skal oppleve læring som er praktisk og knyttet til handling. Vi skal introdusere ulike begrep og gi dem faktakunnskap som de i senere læresituasjoner kan gjenkjenne. ”Dette har jeg hørt om, dette kan jeg noe om, dette har jeg sett før”. Vi skal balansere mellom det barnet alt kjenner og åpne mot det nye og ukjente som barnet kan vokse inn i. Det gir trygghet og styrker barnets opplevelse av at det kan og vet mye. For å gjøre læringsløpet mest mulig sammenhengende, er det viktig å styrke samarbeidet mellom barnehage og skole. Satsingsområdene i barnehagene bør stå i forhold til satsingsområdene i skolen.

Fremtidens barnehage

I debatten om hva som er den beste barnehagen for dagens og fremtidens barn, er barnehagelæreres autonomi under press. Presset forsterkes av at barnehagen er blitt en sentral og viktig virksomhet i samfunnet som mange har meninger om. Som profesjon skal barnehagelærere løse viktige samfunnsoppgaver og forholde seg til samfunnsendringer. Vi skal ha et kritisk blikk innover mot egen virksomhet og vi skal vurdere kritisk de krav og innspill som kommer fra omgivelsene. Barnehagene skal ikke være skole, men er det første steget i utdanningssamfunnet. Vi ønsker ikke et sterkt fokus på tradisjonell og strukturert læring og vi ønsker ikke at barnehagelærerens arbeid skal flyttes vekk fra et faglig pedagogisk innhold og over til mer styrt rapporteringsarbeid. Barnehagene må ha tilstrekkelig driftsvilkår til å kunne støtte barns nysgjerrighet, kreativitet, undring, vitebegjær og lærelyst og bidra til et godt grunnlag for livslang læring. Vi skal bygge på barnets egne erfaringer og kunnskaper, og gi dem nye erfaringer og opplevelser som øker deres kapasitet til å oppfatte, oppleve og forstå. Vi skal åpne dører på gløtt og oppmuntre dem til selv å åpne dører helt opp - og utforske det nye.

Satsingsområder for barnehagene i Os 2015 – bedre læringsresultat

Personalet i barnehagene skal vektlegge en anerkjennende væremåte og fremstå som tydelige fagpersoner som ser og blir sett. Vi skal videreutvikle vår samarbeids- og delingskultur, der kollegabasert veiledning skal stå sentralt.

Lek: Barnehagene i Os skal utvikle barns lekekompetanse

Vi skal utvikle og ivareta leken basert på kunnskap om lekens egenverdi for barna, og for lekens betydning for læring. Lek er viktig for barns utvikling på alle plan og gjennom leken utvikler barna en sammensatt kompetanse. Barna utforsker, prøver ut og tilegner seg kunnskap om seg selv og om omgivelsene. De bearbeider erfaringer og oppnår en ny forståelse.

Personalet i barnehagene skal delta aktivt i barns lek og være tilgjengelige for barna ved støtte, inspirere, oppmuntre.

Læring : Barnehagene i Os skal styrke barns læring

Vi skal styrke barns læring både i formelle og uformelle læringssituasjoner. De formelle læresituasjonene er planlagt og ledet av personalet. Uformelle læringssituasjoner er nærmere knyttet til hverdagsaktiviteter, lek, oppdragelse og annen samhandling. Begge har en pedagogisk hensikt og barnehagens syv fagområder knyttes til både formelle og uformelle læringssituasjoner. Barna skal oppleve læring som er praktisk og knyttet til handling.

Personalet i barnehagene skal ha et aktivt forhold til barns læringsprosesser. Vi skal integrere fag i leken, i daglige naturlige situasjoner og i strukturerte aktiviteter. Vi skal introdusere ulike begrep og gi dem faktakunnskap som de i senere læresituasjoner kan gjenkjenne.